

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَمَنْ لَمْ يَشْهَدْ مَعَنَا فِي الْحَرَامِ لَمْ يَشْهَدْ مَعَنَا

ویژہ نامہ شہادت
امام سجاد (ع)

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
روابط عمومی

باز این پورسان در خلق عالم است باز این چه چه و چه نام است

اندیشه و زندگی در صحیفه سجادیه

أَعْلَى مِنْ عِقَابِهِ وَأَنْتَ الَّذِي تَسَعَى رَحْمَتُهُ أَمَامَ غَضَبِهِ وَأَنْتَ الَّذِي عَطَاؤُهُ أَكْثَرُ مِنْ مَنَعِهِ وَأَنْتَ الَّذِي لَا يَزُغُبُ فِي جَزَاءٍ مَنْ أَعْطَاهُ وَأَنْتَ الَّذِي لَا يُفْرِطُ فِي عِقَابِ مَنْ عَصَاهُ؛ خدایا، تویی که رحمت و علمت همه چیز را فراگرفته و برای تمام مخلوقات از نعمت‌های خود سهمی قرار داده‌ای و تویی که عفو از عقاب برتر و بالاتر است و پیوسته رحمت‌ات بر غضبات چیره است و بخشش‌ات از امساک و منعات بیشتر است و تویی که هرگز از بندگان روزی خوار خود عوضی نخواسته‌ای و تویی که در کیفر کردن متخلفان، از اندازه در نمی‌گذری».

درحقیقت این مضامین جامع، بلند و امیدبخش، سیمای زیبایی از خداوند به تصویر می‌کشد که با تصویر مرسوم موجود از خدا در اذهان مردم متفاوت است. امام در فراز بعدی این دعا خداشناسی را در سطح دیگری طرح می‌کند:

«أَنْتَ الَّذِي وَصَفْتَ نَفْسَكَ بِالرَّحْمَةِ، فَصَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَارْحَمْنِي، وَأَنْتَ الَّذِي سَمَّيْتَ نَفْسَكَ بِالْعَفْوِ فَأَعْفُ عَنِّي؛ خدایا، این تویی که خود را به رحمت ستوده‌ای، پس بر محمد و آل محمد درود فرست و بر من رحمت آر و این تویی که نام اقدس خود را بخشاینده گذاشته‌ای، پس عفو را شامل حالم بفرما».

خدای بزرگ و مهربانی که به توصیف وصف‌کنندگان در نمی‌آید: «اللَّهُمَّ يَا مَنْ لَا يَصْفُهُ نَعْتُ الْوَاصِفِينَ؛ خدایا، ای کسی که هرگز هیچ‌کس نتوانسته تو را بستاند». درواقع بزرگی و عظمت او به اندازه‌ای است که زبان انسان از توصیفش عاجز است.

۲. اصل نبوت و تکریم مقام پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مضامین برخی از دعاها صحیفه نشان از مقام بلند شجره طیبه نبوت، به‌ویژه مقام شامخ پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دارد.

امام سجاد عَلَيْهِ السَّلَام در نیایش خود با خداوند، مقام والا و با عظمت پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ را اینگونه بالا می‌برد: «اللَّهُمَّ اجْعَلْ نَبِيَّنَا صَلَوَاتِكَ

صحیفه سجادیه کتاب «چگونه اندیشیدن، چگونه پرستیدن و چگونه زیستن» و کتاب زندگی و عمل است. این کتاب شریف که دارای ۵۴ دعا و به‌مثابه دائرةالمعارف شیعه است، از سوی چهارمین امام شیعیان حضرت زین‌العابدین علی بن‌الحسین عَلَيْهِ السَّلَام به ما رسیده است.

اگرچه صحیفه سجادیه در قالب دعا تجلی یافته است، ابعاد و زوایای مختلفی دارد که مهم‌ترین ابعاد آن، بُعد معرفتی و معنویت‌بخشی است؛ بنابراین صحیفه، تنها یک کتاب دعا نیست، بلکه کتاب جامعی است که به تبیین بنیادی‌ترین و ارزشمندترین حقایق الهی و انسانی (ارزش‌های والای اخلاقی، عرفانی، حقوقی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی) در قالب دعا پرداخته است.

این نوشتار به دو موضوع مهم در صحیفه سجادیه می‌پردازد: اصول اعتقادی اسلام و اصول مهم سبک زندگی اسلامی. الف) اصول اعتقادی اسلام

۱. اصل توحید و خداشناسی
بی‌گمان مهم‌ترین و بنیادی‌ترین اصل اعتقادی و جهان‌بینی اسلامی، توحید و خداشناسی است. تبیین امام سجاد عَلَيْهِ السَّلَام از توحید و خداشناسی در صحیفه سجادیه فوق‌العاده است. امام در این باره تعبیرات ژرف و بلندی دارد که بایسته است مورد دقت اهل فکر و نظر قرار گیرد. مضامین و مفاهیم این جملات عالی و عمیق، در طرح «سبک زندگی اسلامی» و بهره‌گیری انسان مسلمان از آن کمک شایانی می‌کند.

حضرت در فرازی از دعایش خداوند را اینگونه توصیف می‌کند: «أَنْتَ الَّذِي وَسَّعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا وَأَنْتَ الَّذِي جَعَلْتَ لِكُلِّ مَخْلُوقٍ فِي نِعْمِكَ سَهْمًا وَأَنْتَ الَّذِي عَفَوَهُ

باز این پسران در حق عالم است باز این چه چه و چه نام است

نیست، چنان که قُرب اعتباری و قراردادی همانند درجه‌های که امروزه گاهی به افراد اهدا می‌گردد و هیچ چیزی به انسان اضافه نمی‌کند، نیز نیست، بلکه مراد از قُرب به درگاه خدا، عبارت است از رشد حقیقت وجودی انسان به طوری که این کمالات منجر به توسعه وجودی او می‌شود.

۱-۲. مهم‌ترین صفات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در امر تبلیغ دین تبیین مهم‌ترین و برترین صفات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، موضوع دیگری است که در صحیفه سجادیه بدان توجه شده است: «اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ أَمِينِكَ عَلَى وَحْيِكَ، وَ تَحِيَّيِكَ مِنْ خَلْقِكَ، وَ صَفِيكَ مِنْ عِبَادِكَ، إِمَامَ الرَّحْمَةِ، وَ قَائِدَ الْخَيْرِ، وَ مِفْتَاحَ الْبَرَكَاتِ، كَمَا نَصَبْتَ لِأَمْرِكَ نَفْسَهُ... وَ حَارَبْتَ فِي رِضَاكَ أَسْرَتَهُ وَ قَطَعْتَ فِي إِحْيَاءِ دِينِكَ رَحِمَهُ، وَ أَقْصَى الْأَدْنِيْنَ عَلَى جُحُودِهِمْ وَ قَرَّبْتَ الْأَقْصِيْنَ عَلَى اسْتِجَابَتِهِمْ لَكَ، وَ وَالَى فِيكَ الْأَبْعَدِيْنَ وَ عَادَى فِيكَ الْأَقْرَبِيْنَ وَ أَدَابَ نَفْسَهُ فِي تَبْلِيغِ رِسَالَتِكَ...؛ خداوند، بر محمد صلی الله علیه و آله درود فرست که فرد مطمئن و امین تو و برگزیده خالص تو از میان آفریدگانت و برگزیده بزرگوارت از میان بندگانت می‌باشد.

او پیشوای رحمت، پیش‌آهنگ پیروانش در خیر و نیکی و کلید برکت و فزونی نعمت است.

چنان‌که خودش را برای اجرای فرمانت پیداشت و به تمام ناراحتی‌ها و اذیت‌ها در این راه به خاطر تو تن داد و در دعوت به سوی تو به طور آشکار، از خویشاوندانش شروع کرد و برای کسب خشنودی‌ات با قبیله خود [قریش] جنگید و برای زنده کردن دین تو از خویشاوندانش قطع ارتباط کرد و با نزدیکان به خاطر انکارشان دوری کرد و با دورترین‌ها به خاطر اینکه تو را قبول داشته و اطاعتات می‌کردند، نزدیک می‌شد و با ملاک قراردادن تو، با دورترین‌ها دوست و با نزدیکان دشمن می‌گشت و برای رساندن رسالت تو، خودش را به رنج و زحمت می‌انداخت.

عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَقْرَبَ النَّبِيِّينَ مِنْكَ مَجْلِساً، وَ أَمْكَنَهُمْ مِنْكَ شَفَاعَةً، وَ أَجْلَهُمْ عِنْدَكَ قَدْرًا، وَ أَوْجَهَهُمْ عِنْدَكَ جَاهًا؛ خداوند، پیامبر ما را در روز قیامت مقرب‌ترین پیامبران ات قرارده و در شفاعت از امت، مقبول‌ترین شافعان بگردان و در قدر و منزلت در بالاترین مرتبه جای ده.

این بیان حکیمانه امام سجاد علیه السلام در وصف پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، بیان‌کننده این است که آن حضرت برترین آفریده عالم هستی است؛ بنابراین از منظر اندیشه اسلامی و شیعی در کل نظام آفرینش، وجود مبارک پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است که اشرف همه آفریده‌ها، انسان‌ها، انبیا و اولیای الهی است.

امام در این فراز از دعایش از خداوند متعال درخواست می‌کند پیامبر اعظم را از همه پیامبران، مقرب‌تر و شخصیت اول عالم ممکنات و کائنات قرار دهد. از اینجا معلوم می‌شود آن حضرت برترین آفریده هستی است و به همین دلیل لقب «سیدالانبیاء» به ایشان اختصاص دارد.

تعبیرات ژرف و حکیمانه امام درباره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، ضمن اینکه تجلیل و تکریم از مقام برتر و شخصیت بی‌مانند آن حضرت در عالم آفرینش است، تعلیم قدرشناسی و سپاس‌گزاری به پیروان آن حضرت و امت اسلامی است تا منزلت و مکانت والا و بی‌نظیر آن حضرت را پاس دارند و همیشه از روح قدسی ایشان در زندگی یاری بطلبند.

به‌راستی مقام اول نظام هستی و جهان کائنات زبیده شخصیت بی‌مانند پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است؛ بر این اساس تعبیر «أَقْرَبُ النَّبِيِّينَ مَجْلِساً» دعای مستجابی است که بیان‌کننده برتری مکانت و عظمت وجودی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله میان سایر پیامبران است.

البته بدیهی است منظور از «قُرب به خدا» قرب مکانی

باز این پورسان در حق عالم است باز این چه چه و چه نام است

عصر و زمان، از جمله گواه روشن بر وجود مقدس حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در عصر حاضر است.

۱-۳. تبیین صفات شیعیان و پیروان امامان علیهم السلام توجه به صفات و ویژگی‌های پیروان اهل بیت علیهم السلام از جمله مسائل مهمی است که امام سجاد علیه السلام در صحیفه‌اش بدان پرداخته است؛ شیعیان امامان معصوم چه نشانه‌ها و ویژگی‌های دارند و باید داشته باشند.

امام در مقام تبیین صفات شیعیان اهل بیت علیهم السلام می‌فرماید: «اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَى أَوْلِيَائِهِمُ الْمُعْتَرِفِينَ بِمَقَامِهِمْ، الْمُتَّبِعِينَ مِنْهُمْ جِهَتَهُمْ، الْمُقْتَفِينَ آثَارَهُمْ، الْمُسْتَمْسِكِينَ بِعُرْوَتِهِمْ، الْمُتَمَسِّكِينَ بِوَلَايَتِهِمْ، الْمُؤْتَمِّينَ بِإِمَامَتِهِمْ، الْمُسْلِمِينَ لِأَمْرِهِمْ، الْمُجْتَهِدِينَ فِي طَاعَتِهِمْ، الْمُنتَظِرِينَ أَيَّامَهُمْ، الْمَادِّينَ إِلَيْهِمْ أَعْيُنَهُمْ، الصَّلَوَاتِ الْمُبَارَكَاتِ الزَّكَايَاتِ النَّامِيَاتِ الْعَادِيَاتِ الرَّائِحَاتِ؛ بار خدایا، بر یاران ائمه آنان که به مقام و منزلت ایشان اعتراف دارند و روش و راهشان را پیروی می‌کنند و آثارشان را اسوه قرار می‌دهند و به رشته ولایت‌شان چنگ می‌زنند و امامت‌شان را می‌پذیرند، در برابر فرمان‌شان تسلیم و در اطاعت‌شان می‌کوشند و روزگار حکومت‌شان را انتظار می‌کشند و چشم به سوی آنها دوخته‌اند، درود و رحمت فرست؛ درودهای پربرکت، پاکیزه و فزاینده که هر صبح و شام آنان را فراگیرد.»

آنچه در این عبارت مشاهده می‌کنیم، صفات و ویژگی‌های پیروان اهل بیت علیهم السلام است که در محورهای ذیل خلاصه می‌شود:

- اقرار و اعتراف به مقامات و ارزش‌های معنوی امامان معصوم که خدای متعال به آنها داده است؛
- تبعیت از آثار و روایات و سیره و سنت باقی‌مانده از آنها که رمز بقای اسلام و حفظ جهت اصلی دین است؛
- تمسک به رشته ولایت آنان که رشته اتصال به خدا و

۳. اصل امامت و جایگاه ممتاز امامان معصوم علیهم السلام امامت در فرهنگ و اندیشه اسلامی و شیعی، از نظر سیاسی و اجتماعی اهمیت بسیاری دارد. از امامان معصوم علیهم السلام در صحیفه سجادیه در جایگاه خلفای (جانشینان) خداوند، حافظان دین و حجت‌های الهی بر بندگان یاد شده است.

حضرت امام سجاد علیه السلام در دعای ۴۷ صحیفه اینگونه به تبیین مقام امامان معصوم می‌پردازد: «رَبِّ صَلِّ عَلَى أَطَايِبِ أَهْلِ بَيْتِهِ الَّذِينَ اخْتَرْتَهُمْ لِأَمْرِكَ، وَ جَعَلْتَهُمْ حَزَنَةَ عِلْمِكَ، وَ حَقْفَةَ دِينِكَ، وَ خُلْفَاءَكَ فِي أَرْضِكَ، وَ حُجَجَكَ عَلَى عِبَادِكَ، وَ طَهَّرْتَهُمْ مِنَ الرَّجْسِ وَ الدَّنَسِ تَطْهِيراً بِإِزَادَتِكَ، وَ جَعَلْتَهُمُ الْوَسِيلَةَ إِلَيْكَ، وَ الْمَسْلُوكَ إِلَى جَنَّتِكَ؛ بار خدایا، بر اهل بیت پاکیزه حضرت رسول صلی الله علیه و آله درود فرست؛ هم آنان که ایشان را برای اجرای امر خود برگزیدی و خزاین علم خود و حافظان دینت و جانشینان خود در روی زمین و حجت و رهبر بندگان قرار داده‌ای و از هر پلیدی و آلودگی به اراده خود پاکیزه فرموده‌ای و همه آنها را وسیله راهیابی به خود و بهشت نموده‌ای.»

بی‌تردید مهم‌ترین ویژگی‌های حضرات معصومین علیهم السلام در این تعبیرات بیان شده است و درواقع امام سجاد علیه السلام با این جملات فاخر، به معرفی مقام شامخ اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله پرداخته است.

نکته بسیار مهمی که امام در صحیفه به آن توجه کرده است، ضرورت حتمی اصل بنیادین وجود امام معصوم و رهبر الهی در هر عصر و زمان است که نقش رهبری و محافظت از دین را بر عهده دارد: «اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَيَّدْتَ دِينَكَ فِي كُلِّ أَوَانٍ بِإِمَامٍ أَقَمْتَهُ عِلْماً لِعِبَادِكَ؛ خدایا، تو دینت را در هر زمان و هر دیار به وسیله امامی که او را نشانه خود قرارداده‌ای، به پا داشتی.» این فراز دعای امام بیان از ضرورت وجود امام معصوم در هر

باز این پرسش است که چگونه عالم است باز این پرسش است چه و چه نام است

رسول خدا و لزوماً بریدن از دشمنان و قطع ولایت جابران و منحرفان است؛

رسول خدا و لزوماً بریدن از دشمنان و قطع ولایت جابران و منحرفان است؛

– پذیرش امامت آنان و انکار و طرد امامت جائران که در مقابل ایشان و تحت عنوان طاغوت قرار دارند؛

– جد و جهد و تلاش دایم در اطاعت از ایشان در کلیه ابعاد عبادی، اخلاقی، سیاسی و غیره؛

– در حالت انتظار بودن و منتظر دولت عدالت‌گستر ایشان ماندن.

۱-۱. پرهیز از اظهار نظر بدون علم یکی از ویژگی‌هایی که در سبک زندگی مؤمنانه صحیفه نامطلوب پنداشته شده است و ردیلتی اخلاقی دانسته می‌شود، اظهار نظر علمی بدون علم و آگاهی است. در فراز سوم از دعای هشتم صحیفه آمده است:

ب) اصول مهم سبک زندگی اسلامی

در این بخش به برخی از اصول و شاخص‌های مهم سبک زندگی دینی و متعالی که در صحیفه جایگاه و منزلت ویژه‌ای دارند، اشاره می‌شود:

«... أَوْ نَقُولَ فِي الْعِلْمِ بغيرِ عِلْمٍ؛ خدایا، پناه می‌برم به تواز اینکه درباره علم [به ویژه معارف الهی] بدون علم سخن بگویم». سخن گفتن و اظهار نظر بدون علم، حاکی از جهل و نشان از جهالت گوینده آن دارد. انسان عالم و عاقل باید از گرفتار شدن در جهل پرهیز نماید؛ زیرا جهل یکی از دشمنان پرخطر انسان در زندگی است.

۱. اصل تعلیم و تعلّم

تعلیم و تعلّم در سبک زندگی مؤمنانه جایگاهی ممتاز دارد و در صحیفه سجادیه نیز توجه ویژه‌ای بدان شده است. به طور کلی برخی فرازهای دعاهای امام سجاد (ع) مؤید رویکرد دینی به موضوع علم و معرفت است. امام سجاد (ع) در دعای اول صحیفه می‌فرماید: «وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا عَرَفْنَا مِنْ نَفْسِهِ... وَفَتَحَ لَنَا مِنْ أَبْوَابِ الْعِلْمِ بِرُبُوبِيَّتِهِ؛ سپاس خدایی را که از ناحیه خویش حقایق را برای ما شناسانده و باربوبیتش درهای علم را برای ما گشوده است».

۲-۱. تبعیت از معلم و مرشد انسان دانش دوست و هدف‌مند نمی‌تواند در زندگی از معلم و مرشد بی‌نیاز باشد؛ از این رو می‌کوشد برای خود معلم و مرشد انتخاب کند؛ بنابراین در سبک زندگی دینی وجود معلم و مربی ضرورت دارد و باید معلم و راهنمایی باشد تا انسان را ارشاد کند.

از مهم‌ترین دلایل این مسئله که علم و معرفت جنبه الهی دارد و باید به مبنای الهیاتی آن توجه داشت، این است که خدای سبحان معرفت تام و تمام به همه هستی دارد. به تعبیر دیگر خداوند احاطه و اشراف کامل به همه مخلوقاتش دارد؛ از این رو خدایی که صحیفه سجادیه از آن سخن می‌گوید، هیچ چیز از چشم بینا و بیدار او مخفی نیست و به تمام اشیاء آگاهی و اشراف کامل دارد: «يَا اللَّهُ الَّذِي لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ...؛ خدایا، هیچ چیز در

امام سجاد (ع) در این باره می‌فرماید: «وَوَفَّقَنِي لِطَاعَةِ مَنْ سَدَّدَنِي، وَ مُتَابَعَةِ مَنْ أُرشَدَنِي؛ خدایا، موفقم بدار که در اطاعت از ناصح مشفق و ارشاد و راهنمایی‌های به حق او بکوشم». مضمون این فراز از دعای امام (ع) اشاره به این نکته دارد که انسان، باید نصایح مشفقانه عالمان و آگاهان خیرخواه را بپذیرد؛ زیرا انسان نیاز به ارشاد و راهنمایی‌های خیرخواهانه استادان و عالمان آگاه دارد.

باز این پسران در حلوان عالم است باز این چه چه و عین است

۲. اصل خانواده

توجه به کانون گرم خانواده در سبک زندگی اسلامی اهمیت ویژه‌ای دارد. سلامت معنوی جامعه وابسته به سلامت معنوی خانواده هاست. توجه به والدین، همسر و فرزندان و مراقبت از سلامت جسمی و معنوی و رشد و تربیت آنان از مهم‌ترین وظایف انسان در سبک زندگی اسلامی است.

۱-۲. درخواست علم، خدمت‌گزاری والدین

از بخشی از فراز اول دعای ۲۴ صحیفه سجادیه به خوبی استفاده می‌شود که اساساً خدمت‌گزاری والدین و تکریم و سپاس‌گزاری از مقام والای آنان، علم و معرفت خاص می‌طلبد. به تعبیر دیگر خدمت‌گزاری والدین، نیازمند نوعی علم است که باید به مدد الهی به دست بیاید. بر این اساس از دیدگاه صحیفه، درواقع تعامل با والدین امری تخصصی است و اینگونه نیست که انسان بدون کسب دانش الهی، از عهده خدمت‌گزاری و قدرشناسی والدین برآید.

امام سجاد (ع) در فراز نخست دعای بیست و چهارم پس از درخواست درود بر پیامبر گرامی اسلام (ص)، اهل بیت (ع) و والدینش می‌فرماید: «... وَ الْهَمْنِي عِلْمٌ مَا يَجِبُ لَهُمَا عَلَيَّ الْهَمَامُ، وَ اجْمَعْ لِي عِلْمٌ ذَلِكَ كُلَّهُ تَمَاماً، ثُمَّ اسْتَعْمَلْنِي بِمَا تَلْهَمْنِي مِنْهُ، وَ وَفَّقْنِي لِلنُّفُوزِ فِيَمَا تَبَصَّرْتَنِي مِنْ عِلْمِهِ، حَتَّى لَا يَفُوتَنِي اسْتِعْمَالُ شَيْءٍ عِلْمْتَنِيهِ، وَلَا تَثْقُلَ أَرْكَانِي عَنِ الْحُفُوفِ فِيَمَا الْهَمْمَتْنِيهِ؛ خدایا، دانش خدمت‌گزاری آن دو [پدر و مادر] را به قلب من الهام فرما و تمام آگاهی لازم در این زمینه را نصیبم ساز و توفیق به‌کار بستن آنها را عطا کن و تیزبینی و خبرگی در این آموزه‌ها را روزی‌ام گردان تا کاربرد هیچ‌یک را از کف ندهم و ارکان وجودم هرگز به تساهل و تسامح در دانسته‌هایم مبتلا نگردد».

امام سجاد (ع) در این عبارت بر این نکته تأکید می‌فرماید که برای تعامل و رفتار شایسته و مهربانانه با والدین، انسان

به نوعی علم و بینش الهی نیاز دارد.

۲-۲. دعا برای بقا، اصلاح و تربیت فرزندان

از دیگر مسائل مهم، اساسی و کاربردی مورد توجه در صحیفه سجادیه، بهره‌گیری از دعا و نصرت الهی برای بقا، اصلاح و تربیت فرزندان است. امام سجاد (ع) دعای بیست و پنجم صحیفه را - که دعای آن حضرت درباره فرزندانش است - با این جمله آغاز می‌کند: «اللَّهُمَّ وَ مَنْ عَلَى بَقَاءِ وُلْدِي وَ يَأْصِلَاجِهِمْ لِي وَ يَأْمِتَّاعِي بِهِمْ؛ خدایا، بر من منت گذار و فرزندانم را نگاه‌دار و آنان را فرزندان صالحی قرار ده و مرا از وجود آنان بهره‌مند ساز».

امام (ع) در این فراز به دو نکته مهم اشاره می‌فرماید: اول: بقا و حیات فرزند و اینکه انسان از نعمت حیات و جوانی و شادابی فرزند بهره‌مند شود. دوم: فرزند اولاد صالح باشد تا انسان از وجود او بهره‌بردار شود. از این فراز نتیجه می‌گیریم انسان باید در موضوع سلامت و اصلاح و تربیت فرزند از خدای متعال یاری جوید و برای تغذیه روحی او در کنار تغذیه جسمی‌اش تلاش کند؛ زیرا انسان سالم، تربیت یافته و اصلاح شده می‌تواند برای جامعه مفید واقع شود و مردم از رفتار، گفتار و ظرفیت او استفاده کند. مشاهده می‌کنیم که فرزند ناصالح هم برای خانواده هم برای جامعه مضر و موجب شرمساری است.

از آنچه گفتیم به این نتیجه می‌رسیم که حیات و اصلاح فرزندان نیاز به دعا و نصرت الهی دارد که والدین نباید از آن غفلت نمایند.

۳. اصل ایمان‌گرایی

انسان فطرتاً کمال‌جو است؛ زیرا اساساً موجودی تکامل‌پذیر است و کمال‌جویی را دوست دارد. کمال‌جویی در اندیشه دینی، تنها از طریق ایمان به خدا و پرستش او امکان‌پذیر می‌شود. از دیدگاه صحیفه، ایمان نشانه‌هایی دارد که

باز این پرسش است که چگونه است باز این چه چه و چه نام است

فهرست منابع

۱. آذربایجانی، مسعود، روان‌شناسی دین از دیدگاه ویلیام جیمز، چ دوم، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۰.
۲. جوادی آملی، عبدالله، مفاتیح الحیاة، چ صدونودویکم، قم: مرکز نشر اسراء، ۱۳۹۴.
۳. طاهری، محمدحنیف، سبک زندگی مؤمنانه در صحیفه سجادیه: بررسی تحلیلی مبانی و اصول و مؤلفه‌ها و شاخص‌ها، چ دوم، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی، ۱۴۰۱.
۴. علی بن حسین (ع)، امام سجاد، صحیفه کامله سجادیه (همراه با پیام‌ها پاسخ‌گوی نیازها)، ترجمه و شرح: سیدحمید فتاحی، چ چهارم، قم: میرفتاح، ۱۳۸۱.
۵. ممدوحی کرمانشاهی، حسن، شهود و شناخت: ترجمه و شرح صحیفه سجادیه (ج سوم)، چ اول، قم: مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۸۵.

پذیرش کتاب آسمانی، تصدیق پیامبران گذشته، کفر به خدایان و معبودهای دیگر و بیزاری از کسانی که غیرخدای یکتا را می‌پرستند، از جمله آنهاست.

امام سجاد (ع) در فراز ششم دعای پنجاه و دوم به این نکته اشاره نموده است: «أَمَنْتُ بِكَ، وَ صَدَّقْتُ رُسُلَكَ، وَ قَبِلْتُ كِتَابَكَ، وَ كَفَرْتُ بِكُلِّ مَعْبُودٍ غَيْرِكَ، وَ بَرَّيْتُ مِمَّنْ عَبَدَ سِوَاكَ؛ خدایا، به تو ایمان دارم و پیامبران‌ات را تصدیق می‌کنم و کتاب آسمانی‌ات را می‌پذیرم و به هر معبودی به جز تو کفر ورزیدم و از هرکس که غیر تو را می‌پرستد، بیزارم».

امام سجاد (ع) در ابتدای دعای بیستم (دعای مکارم الاخلاق) اولین خواسته‌اش از خدای متعال پس از درود بر پیامبر و اهل بیت (ع)، درخواست «کامل‌ترین مرحله ایمان و برترین مرتبه یقین» است: «وَ يَلْغُ بِإِيْمَانِي أَكْمَلَ الْإِيْمَانِ، وَ اجْعَلْ يَقِيْنِي أَفْضَلَ الْيَقِيْنِ، وَ ائْتِنِي بِنِيْتِي إِلَى أَحْسَنِ النِّيَاتِ، وَ بَعْمَلِي إِلَى أَحْسَنِ الْأَعْمَالِ؛ بار خدایا ایمانم را به درجه کامل‌ترین ایمان رسان و یقینم را برترین یقین گردان، و نیتم را به بهترین نیت‌ها منتهی ساز و کردارم را به بهترین کردارها تبدیل کن».

با دقت در این مضامین و مفاهیم فاخر و عالی، به این نکته می‌رسیم که در سبک زندگی مؤمنانه و دین‌محورانه صحیفه، برای انسان مسلمان دستیابی به کامل‌ترین مراتب ایمان و یقین و نیکوترین نیت و عمل مورد انتظار است؛ چراکه ایمان و یقین کامل و عمل و نیت نیکوست که سعادت و حریت انسان را در دنیا و آخرت تضمین می‌کند.

به قلم: حجج اسلام والمسلمین محمدحنیف طاهری و محمدسالم محسنی (ره‌توشه محرم ۱۴۰۲)

سَلَامٌ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ
سَلَامٌ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

سَلَامٌ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ
مَوْضِعَ لِرَسُولِهِ وَمُخْتَلَفَ الْمَلَائِكَةِ

سَلَامٌ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ
بِجِ انْجِيهِ اَوْحَى اَعْلَامَ التَّقْوَى
وَمَصَالِدِ اَوْحَى اَعْلَامَ التَّقْوَى

سَلَامٌ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ
وَالْاَوْلَادِ اِي هِرْمَةَ هِرْمَةَ
عَسَى اَسْلَمَ اِي هِرْمَةَ هِرْمَةَ

سَلَامٌ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ
مُسَابِرِينَ كَرَمًا مَعَادِنَ حِلْمًا
وَكَمِينَ كَرَمًا مَعَادِنَ حِلْمًا